FELSEFE Sınıf-11

KONU BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN 15.YÜZYIL VE 17. YÜZYIL FELSEFESİNE ETKİSİ

15-17. yüzyıl, bilim ve bilimsel yöntemin geliştiği dönemdir. Bu dönem Colomb'tan, Kopernik'e, Galileo'ya, Newton'a, yerin keşfinden göğün keşfine kadar uzanır.

Doğa anlaşılabilir ve genel ilkelerle, yasalarla açıklanabilir. Gözlem, kontrollü deney, hipotez ve matematiksel hesaplama bilimin yöntem kazanmasına katkı sağlamıştır.

Ptolemy (Batlamyus) teorisine göre, gökyüzü yıldızların "çakılı" olduğu dönen bir küreydi. Dünya bu kürenin merkezinde sabit bir konuma sahipti; çevresinde Ay, Güneş ve gezegenleri taşıyan iç-içe bir dizi kristal küre vardı. Kopernik "Göksel Kürelerin Dönüşleri Üzerine" adlı kitabıyla Aristoteles etkisi altında Ptolemy (Batlamyus) tarafından ileri sürülen dünya merkezli evren sistemine karşı çıkar. O, gezegenleri taşıyan göksel kürelerin dünyanın değil, Güneş'in çevresinde döndüğünü; dünyanın merkezde sabit değil, kendi ekseni çevresinde günlük, güneşin çevresinde yıllık dönüşler içinde olduğunu belirtir.

F. Bacon'a (1561-1626) göre «Bilgi güçtür». İnsanoğlu bilimsel bilgi sayesinde doğa yasalarını öğrenir ve doğayı kontrol altına alır. Aristoteles'in "tümdengelim" yöntemine karşı Bacon, "tümevarım" yöntemini öne sürer. Tümevarım kullanılarak gözlem ve deneyle olgulara yapılan genellemelerden kaplamı geniş olanlar bilimselliğe giden yolda esas alınmalıdır.

Galileo açısından doğayı yalnızca duyuların gözüyle görmek yeterli değildir. Tek başına düşünme içinde kalınarak yapılacak spekülasyonlar da pek bir işe yaramaz. Doğa alanında yeni bilgilere ulaşmak isteniyorsa, yapılacak şeyin fenomenleri matematik dilinde çözümleyip ifade etmek olduğunu savunmuştur.

Isaac Newton'un (1643-1727), matematik, mekanik, gravitasyon ve optik alanlarının her birindeki başarısı tek başına bu bilim insanını ölümsüz yapmaya yetmiştir. Gravitasyon (yerçekimi) kuramı, kalkülüs ve ışığın bireşimine ilişkin temel buluşları vardır.

SORULAR

1- Roger Bacon, Orta Çağ'ın sonlarında yaşamış bir İngiliz düşünürdür. Ona göre bilginin kaynağı deneyim, ölçeği ise akıldır. Tek başına akıl kesin bilgiye ulaşamaz, kuşkudan kurtaramaz. Kuşkunun giderilmesinde son söz deneyimindir. Onun iki farklı anlamda kullandığı deneyim sözcüğünün birinci anlamı normal duyu deneyi, ikincisi insan zihninin Tanrı tarafından aydınlatılmasının sonucu olan içsel deneyimdir. Bellekte, öne sürülen bilgilerin doğruluğu deneyim ile bağdaşmasına bağlıdır. Deneyim verilerine aykırı düşen bir bilginin doğruluğu söz konusu değildir.

Bu parçada dile getirilen bilgi görüşü aşağıdaki yaklaşımlardan hangisi ile ilişkilendirilebilir?

A) Rasyonalizm B) Pozitivizm
C) Empirizm D) Entüisyonizm
E) Septisizm

Cevap: C

2- Newton yaptığı çalışmalar konusunda şu sözleri söyler: "Bilimsel öngörülerde bulunabiliyor olmamı, doğayı insanlara tanıtabilmemi, bilimde yeni bakış açıları getirebilmemi kısacası bunların her birini omuzlarında yükseldiğim kişilere borçluyum."

Newton bu sözlerinde bilimin aşağıdaki özelliklerinden hangisini vurgulamıştır?

A) Somutluk B) Nedensellik
C) Birikimsellik D) Olgusallık
E) Doğrulanabilirlik

Cevap: C

3- F. Bacon'a göre doğru bilgiye ulaşmak için öncelikle zihnin ön yargılardan kurtarılması gerekir. Bu ön yargılar için "idol" kavramını kullanan Bacon, idolleri pencerenin önüne birikmiş ve gerçekleri net bir şekilde görmemize mani olan lekelere benzetir. Ona göre yüzyıllardır doğruluğu sorgulanmadan okunup ezberlenen kitapların değil, doğanın kitabının okunması gereklidir.

Bu parçadan hareketle F. Bacon'un aşağıdakilerden hangisini eleştirdiği söylenebilir?

A) Pozitif bilim anlayışını
B) Özel olaylardan yola çıkılarak genel yargılara ulaşılmasını
C) Gözlem ve deneye başvurulmasını
D) Kesin olarak görülen dogmatik bilgilerin doğruluğunu
E) Bilimsel şüphe ve araştırma anlayışını

Cevap: D